Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 863 Wijziging van de Kieswet in verband met het stellen van nadere regels voor bijstand in het stemhokje en voor de benoeming van stembureauleden

D **TWEEDE VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN**[1]
Vastgesteld 3 november 2026

1. Inleiding

De leden van de commissie voor Binnenlandse Zaken hebben kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag. De leden van de fracties van de **BBB** en **PVV** hebben nog enkele vervolgvragen. Het lid van de **fractie-Walenkamp** sluit zich bij de vragen van de leden van de fracties van de BBB en PVV aan.

2. Toegankelijkheid

De leden van de **PVV**-fractie vroegen in het verslag of het nieuwe stembiljet waarmee wordt geëxperimenteerd niet veel ingewikkelder is voor veel kiezers uit de doelgroep van dit wetsvoorstel, gelet op het hoge aantal ongeldige stemmen bij dit experiment. Volgens de regering draagt dit stembiljet bij aan toegankelijkheid van verkiezingen, omdat het overzichtelijker, beter leesbaar en beter te hanteren zou zijn. De regering gaat niet in op het feit dat op het beoogde nieuwe stembiljet, waarmee nu geëxperimenteerd wordt, géén namen van kandidaten meer worden opgenomen. In de nota naar aanleiding van het verslag geeft de regering echter wel voorbeelden van hoe stembureauleden hulp bieden, bijvoorbeeld door het opzoeken van dubbele namen. Kan de regering concreet toelichten hoe het stembiljet zonder kandidaatnamen hanteerbaar is voor mensen met een mentale beperking? Kan de regering tevens concreet toelichten hoe het stembiljet zonder kandidaatnamen hanteerbaar is voor mensen die de kiezer met een mentale handicap moeten gaan helpen met stemmen?

Voorts geeft de regering aan: "*Indien een kiezer de naam noemt van een kandidaat en niet de partij bij wie de kandidaat hoort, zoekt het stembureaulid de genoemde naam op het stembiljet. Als het stembureaulid dezelfde naam bij meerdere partijen ziet staan, zal hij aan de kiezer meedelen bij welke partijen dezelfde kandidaatsnaam staat en vragen bij welke partij de kandidaat hoort op wie hij wil stemmen.*"[2] Kan de regering aan deze leden aangeven of expliciet in de instructie voor stembureauleden komt te staan dat in een dergelijke geval ook álle namen op álle lijsten gecheckt worden en ál de overeenkomstige namen ook voorgelezen moeten worden?

In de nota naar aanleiding van het verslag lezen deze leden: "*De regering is positief over de mogelijkheden van het nieuwe stembiljet om kiezers zo veel mogelijk zelfstandig te laten stemmen.*"[3] Toch is hulp ín het stemhokje juist een achteruitgang als het gaat om de zelfstandigheid, terwijl hulp buiten het stemhokje voor kiezers met een mentale handicap op verschillende manieren mogelijk is. De regering gaat niet echt in op de mogelijkheden die zij heeft onderzocht om hulp buiten het stemhokje in te zetten. Kan de regering aangeven waarom niet concreet onderbouwd is waarom oplossingen voor hulp buiten het stemhokje niet zouden werken? Is de regering niet ook van mening dat hulp buiten het stemhokje de zelfstandigheid juist veel meer waarborgt dan hulp in het stemhokje? Zo

---

[1] Samenstelling:
Beukering (Fractie-Beukering), Dessing (FVD), Dittrich (D66), Doornhof (CDA), Fiers (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Griffioen (D66), Van Gurp (PRO), Van Hattem (PVV), Janssen (SP), Janssen-van Helvoort (PRO), Karaaslan (D66), Kroon (BBB), Lagas (BBB) (voorzitter), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Meijer (VVD) (ondervoorzitter), Moonen (D66), Nicolaï (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Recourt (PRO), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Van Toorenburg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)
[2] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.863, C, pp. 1-2.
[3] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.863, C, p. 2.

nee, waarom niet? Kan de regering aangeven of mogelijke maatregelen buiten het stemhokje die al voldoende effect kunnen hebben, niet maken dat dit voorstel onvoldoende onderbouwd is ten aanzien van de proportionaliteit van de maatregel? Zo nee, waarom ziet de regering dit anders?

In de nota naar aanleiding van het verslag lezen deze leden tot slot: "*Met dit wetsvoorstel zal het echter vaker voorkomen dat stembureauleden de stemkeuze van een kiezer waarnemen, omdat zij straks bijstand mogen verlenen aan alle kiezers en niet enkel meer kiezers met een fysieke beperking.*"[4] Kan de regering duiden waar bij haar de grens ligt ten aanzien van kiezers die hulp behoeven? Kan de regering duiden hoe bewaakt wordt dat een concreet verzoek om stemadvies (ook dat is een hulpvraag) nooit ingewilligd wordt? Kan de regering nader onderbouwen of het aantal vaardigheden en competenties wat van stembureauleden – zijnde vrijwilligers – vanuit dit wetsvoorstel wordt verwacht nog wel realistisch is en in hoeverre getoetst is of dit in de praktijk nog wel aansluit bij de werkvloer?

3. Risico's en integriteit

De leden van de fractie van de **BBB** lezen in de nota naar aanleiding van het verslag het volgende: "*Daarom is ervoor gekozen om artikel J 14a op te nemen in de Kieswet: door expliciet in de wet vast te leggen dat stembureauleden het stemgeheim moeten bewaren, wordt benadrukt dat dit een essentieel onderdeel is van het werk van een stembureaulid. In artikel E 4, tweede lid, onder c van de Kieswet is bepaald dat iemand niet wordt benoemd als stembureaulid wanneer diegene bij een vorige verkiezing als stembureaulid heeft gehandeld in strijd met de Kieswet. Door de toevoeging van artikel J 14a zal een stembureaulid dat het stemgeheim tijdens een vorige verkiezing heeft geschonden, niet opnieuw kunnen worden benoemd als stembureaulid.*"[5]

Artikel E 4, tweede lid, onderdeel c van de Nederlandse Kieswet bepaalt dat personen die bij een vorige verkiezing als stembureaulid hebben gehandeld in strijd met het bij of krachtens de Kieswet bepaalde, niet opnieuw kunnen worden benoemd als lid of plaatsvervangend lid van een stembureau. Voor deze uitsluiting is geen strafrechtelijke veroordeling nodig. Het volstaat dat de gemeente, bijvoorbeeld via eigen observatie, klachten van kiezers of het proces-verbaal van het stembureau, heeft geconstateerd dat een stembureaulid de wet- of regelgeving tijdens een eerdere verkiezing heeft overtreden.

Kan de regering aan deze leden toelichten of het opnemen van artikel J 14 a niet de rechtspositie van een stembureaulid verzwakt? Deze leden dragen deze zorg vooral aan, omdat een observatie van de gemeente, een klacht van een kiezer of het proces verbaal van het stembureau op zichzelf al voldoende is om te constateren dat iemand het stemgeheim niet heeft bewaard. Is er hoor en wederhoor mogelijk? Of is er een mogelijkheid voor bezwaar en beroep? Zo nee, waarom niet? Klopt het dat iemand vervolgens nooit meer benoemd mag worden als stembureaulid? Of geldt dit alleen voor de volgende verkiezing? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

In deze wet wordt door een aangenomen amendement ook bepaald dat iemand die op wat voor wijze dan ook bestuurlijk actief is niet meer op het stembureau zitting mag nemen.[6] Dit geldt ook voor een verkiezing waar zijn/haar functie op geen enkele wijze bij betrokken is. Op dit moment is het aan de individuele gemeenten om te bepalen hoe zij hiermee omgaan. Deze leden vragen wat de consequenties van dit amendement zijn voor het aantal beschikbare stembureauleden. Is hierover overleg geweest met bijvoorbeeld de VNG?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding van het tweede verslag en ziet deze graag binnen vier weken na vaststelling van dit tweede verslag tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,

Lagas

---

[4] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.863, C, p. 4.
[5] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.863, C, p. 4.
[6] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.863, nr. 17.

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,

Bergman